

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

VÄGLEDNING

Sanering efter en kärnteknisk olycka

Ekonomi – ersättning för skada

Sanering efter en kärnteknisk olycka
Ekonomi – ersättning för skada

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Enheten för industriella risker

Foto omslag: Anders Landgren
Produktion: Advant

Publikationsnummer: MSB2255 – november 2023

Innehåll

Ersättning för skada efter en radiologisk olycka	4
Ersättningssystemets uppbyggnad	4
Den svenska statens ansvar	6
Ersättningsförfarande	7
Vilka skador kan man få ersättning för?	7

Ersättning för skada efter en radiologisk olycka

En allvarlig kärnkraftsolycka kan ge upphov till mycket omfattande skador i samhället. [Japan Center for Economic Research](#) uppskattade 2019 kostnaderna för sanering efter olyckan i Fukushima Daiichi till 20 biljoner yen och kostnaden för ersättning till skadedrabbade till 10 biljoner yen. Även om dessa siffror är uppskattningar kan man konstatera att kostnaderna för att återställa samhället efter en svår kärnkraftsolycka är mycket stora.

Den här vägledningen tar endast upp de ersättningar som enskilda kan söka för att kompensera för de skador som de drabbats av till följd av en olycka i kärnteknisk anläggning.

Ersättningssystemets uppbyggnad

Enligt lag (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor (LRO) ska innehavaren av en kärnteknisk anläggning ersätta de **radiologiska skador** (se [definition nedan](#)) som uppstår utanför anläggningen eller vid transport till och från denna samt vid skador på anläggningen orsakade av terroristangrepp. Däremot gäller inte ersättningsskyldigheten om olyckan är en direkt följd av krigshandling, eller liknade handling under väpnad konflikt, inbördeskrig eller uppror.

LRO reglerar även ersättning till stater som undertecknat den så kallade **Pariskonventionen** samt dess tilläggskonvention, **Brysselkonventionen**. Pariskonventionen från 1960 är en överenskommelse mellan ett antal europeiska länder om att bl.a. stödja varandra ekonomiskt vid en inhemsk radiologisk olycka. Pariskonventionen kompletteras av 1963 års Brysselkonvention om supplerande statsansvar (tilläggskonventionen eller Brysselkonventionen). Enligt tilläggskonventionen betalas kompletterande ersättning av statsmedel om ansvarsbeloppet enligt Pariskonventionen inte räcker till full ersättning åt de skadelidande. Ett land som påverkats av radioaktivt nedfall från en olycka i ett annat land, har enligt konventionen rätt att söka ersättning hos den stat där olyckan skett. År 2004 hade Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Nederländerna, Norge, Portugal, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Turkiet och Tyskland undertecknat konventionen. Genom undertecknandet av Pariskonventionen kan Sverige få bidrag vid en olycka från de andra konventionsstaterna för att täcka kostnader för uppkomna skador. På motsvarande sätt kan de bidrag Sverige betalar in komma att användas vid en olycka utomlands. Det belopp som en enskild stat betalar in till denna pott beror av antalet reaktorer i landet.

Ersättning kan betalas ut till enskilda och övriga ersättningsberättigade. De kan söka ersättning för de radiologiska skador som uppkommit till följd av olyckan. För att kunna leva upp till detta ansvar är de som driver eller innehar en kärnteknisk anläggning i Sverige skyldiga att teckna en försäkring eller uppvisa annan ekonomisk säkerhet. En anläggning är som regel försäkrad via den Nordiska Kärnförsäkringspoolen, NNI (Nordic Nuclear Insurers). Medlemmarna i NNI utgörs av ett antal försäkringsbolag varav de flesta är svenska och finska. För att få ihop en tillräcklig försäkringskapacitet är det även möjligt att utnyttja de tillgängliga medel från övriga cirka 20 försäkringspooler, som finns över hela världen. För att kunna bedöma de olika internationella försäkringsobjekten, genomför poolerna samordnade besiktningar av kärntekniska anläggningar i främst Asien, Sydamerika och Europa.

Den svenska statens ansvar

För att täcka kostnaderna för de skadelidande har svenska staten ställt en säkerhet som uppgår till 1 200 miljoner euro. Genom att Sverige och andra stater undertecknat det så kallade **tilläggsprotokollet** finns en ytterligare säkerhet på 300 miljoner euro. Således finns det enligt LRO totalt 1500 miljoner euro (maximibeloppet) per skadehändelse för att täcka radiologiska skador uppkomna av en olycka i en kärnteknisk anläggning, se tabell 1.

De skadelidande har rätt till full ersättning om inte maximibeloppet överskrids. Skulle de skadelidandes ersättningsanspråk överskrida det maximala ersättningsbeloppet minskas deras ersättningar med samma kvotdel.

Exempel: Antag att någon (X) söker ersättning för uppkomna skador motsvarande 10 miljoner euro. Totalt har anspråk inkommit på skadeersättningar på 2 000 miljoner euro. Eftersom totala anspråksbeloppet överstiger maximibeloppet på 1500 miljoner euro kommer X att högst kunna få ersättning med beloppet:

$$10 \times \frac{1\,500}{2\,000} \text{ miljoner euro} = 7,5 \text{ miljoner euro}$$

Detta gäller under förutsättning att alla inkomna anspråk beviljas.

Tabell 1. Ersättning enligt Paris- och Brysselkonventionerna med 2004 års ändringsprotokoll inkluderande.

Ansvarssteg	Ersättning enligt de internationella konventionerna med 2004 års ändringsprotokoll inkluderat	Ersättning enligt anpassning av de internationella konventionerna till svensk lagstiftning (LRO)
Steg 1 Anläggnings- innehavarens ansvar	Pariskonventionen Minst 700 miljoner euro	Minst 1 200 miljoner euro
Steg 2 Anläggnings- innehavarens ansvar Tilläggskonventionen	Från Steg 1 till 1 200 miljoner euro	-
Steg 3 Gemensamma statsansvaret Tilläggskonventionen	Från Steg 2 upp till 1 500 miljoner euro	Från Steg 2 upp till 1 500 miljoner euro
Särskilt riksdagsbeslut	Någon viss ersättningsnivå garanteras inte	Någon viss ersättningsnivå garanteras inte

Anmärkning: I steg 1–3 har de skadelidande rätt till full ersättning om inte maximibeloppet överskrids. I så fall nedsätts deras ersättningar med samma kvotdel.

Den ersättningsansvarige får inte dröja med en betalning längre än vad som är skäligt med hänsyn till olyckans omfattning och omständigheterna i övrigt.

Omräkning till svensk valuta ska göras efter den kurs som gällde den dag då den radiologiska olyckan inträffade.

Ersättningsförfarande

Länsstyrelser, myndigheter och försäkringsbolag kommer vid en eventuell händelse att få många frågor om ersättning från allmänheten, kommuner, media etc. NNI och/eller försäkringstagarna kommer därför så snart som möjligt efter det att en olycka bekräftats, att kontakta berörda aktörer för att informera om ersättningsförfarandet. Allmänheten informeras genom pressmeddelande och via NNI:s webbplats www.atompool.org.

Skadeorganisationen på NNI är uppbyggd så att de skadelidande främst lämnar sina skadeståndskrav till sina ordinarie försäkringsbolag, som därefter sammanställer dem. NNI går sedan gemensamt igenom ersättningskraven med försäkringsbolagen och bedömer vilka skadeståndsanspråk som ska betalas ut för en viss typ av skada.

Det finns inga öronmärkta pengar för att täcka skador som uppkommer utomlands till följd av en olycka i Sverige. En utländsk begäran kommer att prövas tillsammans med de svenska enligt de principer om redovisning som redovisats ovan.

NNI övar sin organisation regelbundet och deltar också i de stora kärnkraftsövningarna.

Vilka skador kan man få ersättning för?

Ersättningsansvaret enligt LRO gäller för radiologiska skador som uppkommit till följd av en olycka i en kärnteknisk anläggning eller med kärnämne eller kärnavfall från en sådan anläggning med vissa undantag som rör transport av kärnämne och kärnavfall. Ett annat undantag från ersättningsansvaret är att det inte omfattar skador på själva den kärntekniska anläggningen, och inte heller skador på egendom som finns inom anläggningsområdet och som används eller är tänkta att användas i anslutning till anläggningen.

Begreppet **radiologisk skada** definieras i 7 § LRO (jfr artikel 1(a)(vii–x) i Pariskonventionen):

7 § Med radiologisk skada avses i denna lag en skada som har orsakats av eller uppkommit till följd av en radiologisk olycka och är

1. en personskada eller sakskada,
2. en ekonomisk förlust som är en direkt följd av en personskada eller sakskada,
3. en inkomstförlust som inte omfattas av 1 eller 2 men till följd av en betydande försämring av miljön har orsakats av en skada på ett ekonomiskt intresse som är direkt knutet till miljön, och
4. en kostnad för att återställa miljön eller kompensera för förlorade miljövärden, om det är en miljöskada som inte är obetydlig och den eller de åtgärder som kostnaden avser har godkänts som rimliga av den myndighet som regeringen bestämmer.

Med radiologisk skada avses också en kostnad för att, efter en radiologisk olycka eller vid en allvarlig och överhängande fara för en sådan olycka, vidta rimliga åtgärder för att förebygga en skada som avses i första stycket 1, 2, 3 eller 4 och en skada till följd av sådana förebyggande åtgärder. Enligt 46 § LRO ska ersättning bestämmas med tillämpning av allmänna skadeståndsrättsliga regler, om inte annat följer av LRO.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap